

Høgskulen på Vestlandet

Bacheloroppgave

BACH301-OBE-2023-VÅR-FLOWassign

Predefinert informasjon

Startdato:	11-05-2023 09:00 CEST	Termin:	2023 VÅR
Sluttdato:	25-05-2023 14:00 CEST	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Bacheloroppgave - Bergen		
Flowkode:	203 BACH301 1 OBE 2023 VÅR		
Intern sensor:	(Anonymisert)		

Deltaker

Kandidatnr.:	377
---------------------	-----

Informasjon fra deltaker

Antall ord *:	11839
----------------------	-------

Egenerklæring *: Ja
Jeg bekrefter at jeg har Ja
registrert
oppgavetittelen på
norsk og engelsk i
StudentWeb og vet at
denne vil stå på
vitnemålet mitt *:

Gruppe

Gruppenavn:	(Anonymisert)
Gruppenummer:	20
Andre medlemmer i gruppen:	292

Jeg godkjenner avtalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Er bacheloroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved HVL? *

Nei

Er bacheloroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller offentlig sektor? *

Nei

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

En kvalitativ studie om arbeid med omsorgssvikt

A qualitative study about kindergarden teacher` work against child neglect

Kandidatnummer: 292 og 377

BACH301

Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett (FLKI)

Veileder: Birgitte Ivarhus Sollesnes

25.05.2023

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt. Jf. Forskrift og studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Abstract:

This study explores child neglect within the context of daycare settings, examining the perspectives of two educational leaders with over a decade of experience. It investigates their approaches to preventing child neglect, strategies employed when suspicions arise, parent collaboration, and the significance of attachment between children and staff. Thematic analysis was employed to analyze qualitative interviews conducted with the participants. Findings indicate that the educational leaders exhibit a confident trust in their knowledge of child neglect and demonstrate an acute awareness of its intricate nature. They emphasize the pivotal role of trust, responsibility, relationship building, and collaboration in their efforts to prevent and detect child neglect. The results underscore the significance of establishing trust, cultivating relationships, and fostering effective parent collaboration to underpin this work. Moreover, the study highlights the perpetual need for daycare teachers to continually expand their knowledge on child neglect. The findings align with existing theories and prior research, while also suggesting the potential existence of unreported cases of child neglect. The study underscores the necessity of remaining updated on evolving guidelines and theories endorsed by society, emphasizing the ongoing pursuit of new knowledge and skills to effectively identify and address child neglect.

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	5
1.1 <i>Bakgrunn og tidligere forskning</i>	5
1.2 <i>Problemstilling</i>	7
1.3 <i>Oppgavens oppbygging</i>	7
2.0 Teoretisk forankring	8
2.1 <i>Omsorgssvikt</i>	8
2.2 <i>Konsekvenser ved omsorgssvikt</i>	10
2.3 <i>Stine Sofies stiftelse</i>	11
2.3.1 <i>Forskning fra National Institute for Health and Care Excellence (NICE)</i>	11
2.4 <i>Forebyggende arbeid</i>	12
2.4.1 <i>Relasjonskompetanse</i>	13
2.5 <i>Foreldresamarbeid</i>	15
2.6 <i>Oppsummering</i>	15
3.0 Metode	17
3.1 <i>Valg av metode</i>	17
3.2 <i>Kvalitative intervjuer</i>	17
3.2.1 <i>Semistrukturert intervju</i>	18
3.3 <i>Transkribering</i>	18
3.4 <i>Rekruttering av utvalg</i>	19
3.5 <i>Gjennomføring av intervjuene</i>	19
3.6 <i>Etiske hensyn, validitet og reliabilitet</i>	20
3.6.1 <i>Validitet</i>	21
3.6.2 <i>Reliabilitet</i>	21
3.7 <i>Analysearbeid</i>	21
3.8 <i>Oppsummering</i>	22
4.0 Presentasjon av empiri og analyse	23

4.1 Fysisk omsorgssvikt	23
4.2 Tilknytning mellom barn og personalet	24
4.3 Forebygging.....	25
4.3.1 Avdekke omsorgssvikt	27
4.4 Foreldresamarbeid	27
4.5 Oppsummering.....	29
5.0 Drøfting	30
5.1 Kunnskap om omsorgssvikt	30
5.2 Tilknytning mellom barn og personalet	32
5.3 Arbeid med forebygging	33
5.4 Relasjonen med foreldre	35
5.5 Oppsummering.....	36
6.0 Konklusjon.....	38
Vedlegg 1 - Intervjuguide.....	42
Vedlegg 2 - Vurdering av NSD.....	44
Vedlegg 3 - Informasjonsskriv og samtykkeerklæring	46

1.0 Innledning

I denne bacheloroppgaven skal vi gå dypere inn i temaet omsorgssvikt, på bakgrunn av personlig interesse. Omsorgssvikt er et tema vi ønsker å lære mer om, og tilegne oss kompetanse på hvordan vi som kommende barnehagelærere kan møte barn i utsatte situasjoner. Vi vil undersøke hvordan barnehagepersonalet arbeider med og håndterer omsorgssvikt. Barn i barnehagealder oppholder seg store deler av livet i barnehagen de første leveårene. Statistikk fra SSB viser at det i 2021 var 268 465 barn som gikk i barnehage det året. Det tilsvarer 93,4% av alle barna i alderen ett til fem år (SSB, 2022). Disse barna var fordelt på 5 525 barnehager og 95 201 ansatte (SSB, 2022). Barnehagen er derfor en viktig arena for å oppdage barn som blir utsatt for omsorgssvikt. Ansvar for å avdekke barn som er utsatt for sviktende opplevelser er barnehagelærerens oppgave sammen med resten av personalet.

Omsorgssvikt er et stort tema og har ulike former. Derfor har vi valgt å fokusere på fysisk omsorgssvikt, og betydningen av tilknytning mellom barn og personalet. Videre ønsker vi å undersøke hvordan pedagogiske ledere arbeider med forebygging av omsorgssvikt, både med barnegruppen, personalet og i samarbeid med foreldre. Vi er også nysgjerrige på om de opplever å ha nok kunnskap om temaet omsorgssvikt.

1.1 Bakgrunn og tidligere forskning

Omsorgssvikt er et følsomt tema og noe en aldri kan bli ferdig utlært i. Vi tror viktigheten av dette problemområdet må læres mer om, og verdiene om omsorgssvikt må settes i søkelyset både privat, kommunalt og statlig. «Våre verdier danner grunnlaget for alt det vi gjør, og har en styrende virkning på våre tankemessige konstruksjoner og handlinger» (Skau, 2020, s. 167). Alle som jobber i barnehagen skal være engasjerte i møte barna med en trygghet og åpenhet, og anerkjenne alle de forskjellige personlighetene og egenskapene hvert enkelt barn har. Dette for å kunne opparbeide best mulig tillit og tilknytning til barna, og for at de skal kunne føle tilhørighet i barnegruppen. Personalet må også ha et godt samarbeid med foreldrene. Det tette samarbeidet med foreldre er viktig fordi hjem og barnehage sammen, er barnas hverdag. Er samarbeidet mellom personalet og foreldrene bra, vil utviklingen og trivselen bli bedre. Barnets utvikling er knyttet sammen, og er tett til foreldrenes trivsel og

tillit til barnehagen (Glaser, 2021, s. 19). Forskning viser til at barn som opplever omsorgssvikt kan få uheldig utviklingsutfall både fysisk og psykisk. Ikke all omsorgssvikt vil etterlate seg synlige tegn. Derfor kan vi se viktigheten i barnehagelærere som er oppmerksomme på barns atferd (Nordanger & Braarud, 2017, s.102).

I denne undersøkelsen ønsker vi å ta i bruk teori- og forskningsbasert kunnskap, rammeplanen (2017) og barnehageloven, samt kvalitative intervju for å få mer kunnskap rundt temaet. Rammeplanen sier; «Barnehagen skal aktivt legge til rette for omsorgsfulle relasjoner mellom barna og personalet og mellom barna, som grunnlag for trivsel, glede og mestring» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 11). Dette er noe vi mener er nødvendig når det kommer til å observere barnets atferd og oppdage eventuelle omsorgssviktsituasjoner. I en kvalitativ studie fra NTNU, kom de fram til at relasjonsarbeid er et av flere viktige elementer i barnehagelærerens opplevelse av trygghet i egen kunnskap (NTNU, 2021). I undersøkelser fra SSB var det dokumentert 590 barn i alderen 0-5 år som ble meldt inn til barnevernet i 2013, grunnet foreldrenes rusmisbruk. I 2021 var det 413 barn mellom 0-5 år. Dette er en nedgang på 30% på syv år. Når det kommer til fysisk vold var det 152 tilfeller i 2013, og 572 i 2021. Dette er en økning på 276% på de syv årene (SSB, 2013 og 2021). Ut ifra disse tallene kan vi se en betydelig stor økning fra 2013 til 2021 når det kommer til fysisk vold i alderen 0-5 år. Da kan vi spørre oss selv om hvorfor fysisk vold har økt med 276% på syv år. Etter en rapport fra Kripos som omhandlet alvorlig vold mot små barn, fikk de ekstrabevilgninger i 2017 og 2018 på henholdsvis 25 og 35 millioner kroner. Disse kom fra staten for å kunne ha mer fokus på å forebygge vold og seksuelle overgrep mot barn. (Kripos, 2019, s. 8). Det sto ingen statistikk på antall gutter og jenter som ble utsatt for omsorgssvikt.

I januar 2023 trådte en ny voldsoffererstatning i kraft og denne loven har flere innsnevringar og begrensninger. Den største forandringen er at en må være utsatt for riktig type vold for at voldsoffererstatningen skal tre i kraft. Volden må altså passe inn av lovens nye oppramsing av straffebud (Stine Sofies Stiftelse, 2022). Stine Sofies Stiftelse mener denne endringen er et bedrag overfor barna som er utsatt for vold, fordi det ikke lenger holder med lidd personskaade. De mener dette er en innsparingspolitikk som blir prioritert i stedet for de voldsutsatte (Stine Sofies Stiftelse, 2022).

Denne bacheloroppgaven fokuserer på temaet omsorgssvikt og hvordan barnehagelæreren undersøker og håndterer ulike situasjoner som kan oppstå. Hovedfokuset er fysisk omsorgssvikt, tilknytning mellom barn og personale og hvordan barnehagelæreren arbeider

med forebygging av omsorgssvikt i barnehagen. Det er viktig som barnehagelærer å være oppmerksom på barnas atferd fordi barn som opplever omsorgssvikt kan få uheldig utviklingsutfall, både fysisk og psykisk. Omsorgssvikt er et sensitivt tema og viktig å ha kunnskap om for å både forebygge og avdekke barns omsorgssituasjoner. Barna tilbringer store deler av sitt liv i barnehagen, og derfor er arbeid med omsorg en svært viktig oppgave for barnehagelæreren. Barnehagefeltet trenger kunnskap om temaet omsorgssvikt.

1.2 Problemstilling

På bakgrunn av dette er følgende problemstilling utarbeidet:

«Hvordan arbeider barnehagelæreren med omsorgssvikt?»

Vi var nysgjerrig på hvordan barnehagelærerne arbeider med å forebygge, hva de gjør ved mistanke om omsorgssvikt og om de opplever å ha nok kunnskap om emne.

For å kunne besvare problemstillingen har vi gjennomført kvalitative forskningsintervju med to barnehagelærere. Et kvalitativt intervju kan få frem informantenes beskrivelser fra praksis og gir et bedre innblikk i undersøkelsen (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 38). De sentrale begrepene i vårt prosjekt er fysisk omsorgssvikt, tilknytning mellom barn og personalet, forebygging, og foreldresamarbeid.

1.3 Oppgavens oppbygging

I dette kapitlet blir bakgrunn presentert for valg av tema, problemstilling, sentrale begrep og avgrensning. I kapittel 2 vil fokuset være på den teoretiske delen. Her blir tema omsorgssvikt presentert og gjort rede for ulike typer omsorgssvikt som knyttes til vår problemstilling. I kapittel 3 presenteres vår metodiske tilnærming. Vi begrunner valg av kvalitativ metode og bruk av kvalitativt forskningsintervju, presenterer informanter, viser til metodekritikk og etiske overveielser. I kapittel 4 presenteres empiriske funn fra intervjuene, samt en analyse. I kapittel 5 drøftes funnene opp mot vårt teoretiske grunnlag. I kapittel 6 har vi en oppsummerende konklusjon.

2.0 Teoretisk forankring

I dette kapittelet presenteres den teoretiske bakgrunnen som kan bidra til å belyse temaet og problemstillingen vår. Vi kommer inn på begrepet omsorgssvikt og konsekvenser ved omsorgssvikt, personalet, relasjonskompetanse, kommunikasjon og foreldresamarbeid. Tidligere forskning på hvordan barnehagelæreren arbeider med omsorgssvikt i barnehagen skal vi også ta for oss.

Personalet i barnehagen har en viktig oppgave med å være oppmerksom på at barn kan være utsatt for omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep, i henhold til Rammeplanen (2017). De må også være i stand til å oppdage slike situasjoner. «Personalet skal kjenne til opplysningsplikten til barnevernet, jf. barnehageloven § 46» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 11). Nortvedt i Tholin (2013, s. 64) hevder det skal være profesjonell omsorg til barnet som trenger det, gjennom å uttrykke ekte og personlig omtanke. Henriksen og Vetlesen i Tholin (2013, s. 64) uttaler nærhet og distanse som viktige faktorer. Nærhet for å sette seg inn i barnets situasjon, og distanse for å kunne ta gode og faglige vurderinger.

I barnehageloven sier opplysningsplikten; «Enhver som utfører tjeneste eller arbeid etter denne loven, skal uten hinder av taushetsplikt melde fra til barneverntjenesten uten ugrunnet opphold når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli mishandlet, utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller annen alvorlig omsorgssvikt» (Barnehageloven, 2022, § 46).

2.1 Omsorgssvikt

Omsorgssvikt omhandler foreldre som ikke klarer å gi barnet tilstrekkelig omsorg, dette kan medføre manglende stimulering, ernæring eller beskyttelse av barnet (Kvello, 2015, s. 318). Gjennom tilstrekkelig stimulering av sekundærprosessen, vil barnet unngå omsorgssvikt, men da må det være godt samspill med barnets omsorgspersoner som er en del av barnets omgivelser (Kvello, 2015, s. 171). Det finnes fire grader av omsorgssvikt, det graderes fra alvorlig til særdeles alvorlig (Kvello, 2015, s. 319). Gjennom alvorlig omsorgssvikt får barnet lite varme og kjærlighet i periodevis av omsorgspersonen, mens ved meget alvorlig omsorgssvikt gir omsorgspersonen for lite varme og kjærlighet. Det tredje punktet går ut på emosjonelt fravær fra foreldre, mens det siste punktet under særdeles alvorlig omsorgssvikt beskriver foreldres kontinuerlige mentale fravær (Kvello, 2015, s. 319).

Begrepet omsorg kan ha mange ulike definisjoner og perspektiver, og er komplekst. Løvlie (1990) stilte spørsmålet om omsorg i det hele tatt er mulig å definere. Ifølge Rammeplanen (2017, s. 19) skal «Omsorg prege alle situasjoner i hverdagslivet». Tholin (2013, s. 26) påpeker at uttrykket, «alle situasjoner» setter en standard for omfanget og betydningen omsorgssvikt i barnehagen. Derfor er det essensielt å fokusere på barnehagepersonalets kvalifikasjoner og tydeliggjøre hva som er sentralt i omsorgsarbeidet (Tholin, 2013, s. 26). Erfaringer med omsorg kan variere, det er fordi oppdragelse, regler og normer varierer fra familie til familie og kultur til kultur (Tholin, 2013, s. 26-27). Videre understreker Tholin (2013, s. 27) at det ikke finnes fasit på vellykket omsorgspraksis på grunn av individuelle forskjeller og ulike situasjoner. Likevel er det viktig å tydeliggjøre mulighetene for å utvikle kunnskaper og ferdigheter om omsorg i utdanning og arbeidsliv, og gjennom faglige forklaringer og forskning (Tholin, 2013, s. 27).

Dårlig samspill mellom foreldre og barn kan være tilfeller av omsorgssvikt og mishandling, og kan ha et synlig mønster (Kvello, 2015, s. 320). I slike situasjoner har vanligvis foreldre mindre samspill med sine egne barn enn andre foreldre, og mindre positivitet på kvaliteten i samspillet. Dette innebærer blant annet mangel på glede, engasjement og involvering fra foreldre (Kvello, 2015, s. 320). Disse karakteristika er synlige i både hjem og i hjelpeapparatets lokaler under observasjoner (Kvello, 2015, s. 320). Begrepsbruken knyttet til skadelig barneomsorg har utviklet seg over tid, og nye undergrupper har blitt lansert knyttet til de hovedformene som omsorgssvikt, mishandling og seksuelle overgrep. Kvello (2015, s. 213) definerer begrepet fysisk omsorgssvikt, som en situasjon hvor barnet ikke får tilstrekkelige mengder og/eller tilstrekkelig ernæringsriktig mat, ikke påkledd hensiktsmessig for anledningen, eller ikke får ivarettatt tilstrekkelig hygienisk nivå av barnets kropp, klær eller hjem.

Forskningsresultater viser at fysisk mishandling er en stabil faktor som går igjen i generasjoner, med en andel på mellom 25 og 35% med et slingringsmonn på +/- 5%. Dette tyder på at omsorgssvikt kan bli overført fra foreldre til barn i påfølgende generasjoner. Selv om barnets utviklingsnivå og familiefase varierer avhengig av graden og typen omsorgssvikt, er det klart at overføringen av skadelig omsorg er påvirket av kvaliteten på omsorgen selv er oppvokst med. Denne konklusjonen er tatt av Kvello (2015, s. 221) basert på forskning på området.

2.2 Konsekvenser ved omsorgssvikt

Konsekvensene av omsorgssvikt omhandler de farene som barnet utsettes for, eller den reduserte utviklingen i forhold til barnets potensial. Disse konsekvensene kan være irreversible, og det er ikke mulig å ta igjen den tapte utviklingen, selv om kvaliteten på omsorgen endres ved biologiske, adoptiv- eller fosterforeldre (Kvello, 2015, s. 318). Senere i livet kan omsorgssvikt i tidlig barndom føre til store negative konsekvenser. Jo flere og alvorligere typer omsorgssvikt, mishandling og overgrep barnet er utsatt for, desto større er sannsynligheten for at barnet vil utvikle psykiske helseproblemer og sosiale utfordringer. Dette understrekes også av Kripos-rapporten (2019, s. 32), som påpeker viktigheten av å identifisere volden barnet opplever så tidlig som mulig. På grunn av variasjonen i innholdet til omsorgssvikt, mishandling, vold og seksuelle overgrep, vil det være forskjell på hvilke psykiske lidelser et barn kan utvikle som en konsekvens av dårlig omsorg. Dette skyldes forskjellene i beskyttelsesfaktorens styrke, samt varigheten og alvorlighetsgraden (Kvello, 2015, s. 163).

Studier viser at barn og unge som bor hjemme og får hjelp av barnevernet, samt ungdommer som er plassert i barnevernsinstitusjoner, har høy forekomst av psykiske lidelser. En norsk studie av ungdommer i barnevernsinstitusjoner viste at 76% oppfylte kriteriene for funksjonsnedsettelse for minst en av diagnosene asperger, ADHD, adferdsvansker, depresjon, angstlidelser og RAD (Kvello, 2015, s. 163). En eldre studie viste at 80% av barn og unge som hadde tilknytning til barnevernet, ikke fikk hjelp av BUP. Andre utenlandske studier viser at 50% og 70% av barn som har opplevd omsorgssvikt og mishandling, utvikler psykiske lidelser eller vansker på grunn av omsorgen de har mottatt. En nyere norsk studie av barn tilknyttet barnevernet viste at 19% hadde fått diagnosen psykisk lidelse. «Disse tallene viser at det kreves et tett samarbeid mellom barneverntjenesten, kommunalt psykisk helsevern og BUP og voksenpsykiatrien for å sikre barn den bistanden som de har behov for» (Kvello, 2015, s. 164).

Forskning på barneomsorg viser at kvaliteten på omsorgen som gis er nesten like stabil i generasjoner, uavhengig om omsorgen er god eller dårlig. Studier viser at prosentandelen ligger på mellom 17 og 43%. Det indikerer en moderat sterk sammenheng mellom barneomsorg i generasjoner (Nordanger & Braarud, 2018, s. 63).

2.3 Stine Sofies stiftelse

Stine Sofies Stiftelse har publisert en nyskapende studie om håndtering av vold mot barnehagebarn. Stiftelsen ble etablert i år 2000, etter at Stine Sofie på 8 og Lena på 10 år ble voldtatt og drept i Baneheia i Kristiansand. Formålet til organisasjonen er å arbeide mot en barndom uten vold og overgrep, og arbeidet deres er preget av mot, kompromissløshet og å stå på barnas side. «I 2022 har vi gitt veiledning i over 300 saker som omfatter over 555 barn». I 24,6 % av de sakene har barna blitt utsatt for seksuelle overgrep fra noen i nær relasjon, i 32,8 % av sakene har barna blitt utsatt for vold fra noen i nær relasjon og i 34,1 % av tilfellene ber de innringer ta kontakt med politiet på bakgrunn av alvorligheten av henvendelsen» (Stine Sofies Stiftelse, 2022).

Videre i denne forskningen samarbeider Stine Sofies Stiftelse med Folkehelseinstituttet for å utvikle en barnehagepakke som inneholder et opplæringsprogram for å avdekke vold og overgrep mot barn. Barnehagepedagog og fagrådgiver i Stine Sofies stiftelse, Ole-Morten G. Mouridsen, uttaler at formålet med samarbeidet er å undersøke om ansatte i barnehager blir tryggere og mer handlekraftige etter å ha gjennomgått opplæringen. (Stine Sofies stiftelse, 2022). Forskningsprosjektet startet med gratis opplæring for utvalgte barnehager, og viste til bedre kunnskap blant ansatte. Programmet kunne vise til gode resultater da 280 barnehager deltok i 2020. Barneverntjenesten kunne også rapportere om at de fikk flere meldinger, og som var mer veldokumenterte enn tidligere. I 2022 har over 900 barnehager gjennomført opplæringen, og Mouridsen poengterer at det å styrke ansatte i barnehager er en av de viktigste tiltakene for å begrense vold og overgrep mot barn (Stine Sofies stiftelse, 2022).

2.3.1 Forskning fra National Institute for Health and Care Excellence (NICE)

Forskning fra National Institute for Health and Care Excellence (NICE, 2009), er en veileder som tar for seg forskning om barn under 18 år og deres tegn på omsorgssvikt. Selv om veilederen er utarbeidet for helsearbeidere, kan den også være nyttig for barnehagelærere og andre som jobber med barn som ønsker å få en oversikt over tegn på omsorgssvikt (NICE, 2017). Veilederen peker også på at fysiske og psykiske symptomer kan indikere på omsorgssvikt, samt om interaksjon mellom barn og foreldre er redusert. Imidlertid har ikke veilederen presentert alle deler av forskningen.

Blant de fysiske tegnene som kan indikere på omsorgssvikt, finner en blant annet blåmerker, bitemerker, skrubbsår, bruddskader og arr (NICE 2009). Andre indikatorer kan være om barnets klær ikke passer, barnet er skittent, ikke dusjer, eller barnet ikke får tilstrekkelig med mat. Dersom et barn har sår fordi det ikke har vært tilstrekkelig med tilsyn fra foreldre eller omsorgspersoner, kan dette være et tegn på vanskjøtsel og manglende evne til å ta vare på barnet. Vanskjøtsel er en form for omsorgssvikt der omsorgspersonen ikke gir tilstrekkelig omsorg, støtte eller oppmerksomhet (Killèn, 2017, s. 61). Når det gjelder psykologiske tegn på barn, er det flere emosjonelle og atferdsmessige tilstander som står frem. For eksempel kan et barn være tilbaketrekkende i kommunikasjon, vise motstridende og motstående atferd og generelle tilbakemeldinger som indikerer at noe er galt. Hvis et barn viser emosjonelle tilstander som ikke er i samsvar med alder og utvikling, kan dette være et tegn på omsorgssvikt. Eksempler på slike tilstander kan være aggresjon og opposisjon, lav selvfølelse og tilbaketrekning, overdreven klenging, og manglende evne til å forstå følelser. Andre eksempler inkluderer interpersonlig atferd, dissosiasjon og andre avvikende atferdsvansker. Det vil være viktig å vurdere både den nåværende og tidligere situasjonen til barnet dersom det skulle være tegn til omsorgssvikt (NICE 2017). Dette kan hjelpe andre helsepersonell eller andre som jobber med dette for å identifisere tegn på omsorgssvikt tidligere, og sette inn tiltak for å beskytte barnet.

Veilederen fra NICE (2009) trekker også frem at foreldre-barn-interaksjon kan vekke bekymring. Dersom eksempelvis en forelder viser negativ holdning til barnet, avviser det, legger skyld på barnet eller har dårlig samspill og lave forventninger, kan dette være tegn på omsorgssvikt i forholdet mellom foreldre og barn.

2.4 Forebyggende arbeid

Arbeidet med å utvikle eller styrke personalets omsorgskompetanse skiller seg ikke fra andre utviklings- og endringsarbeid i barnehagen (Tholin, 2013, s. 170). Omsorgskompetansen er ikke noe som er endelig tilegnet en gang for alle. Som samfunnet generelt, er også barnehagen i stadig endring, og derfor må barnehagelærere holde seg oppdatert på ny forskning og faglig kunnskap (Tholin, 2013, s. 170).

I barnehagearbeidet er det avgjørende å ha tilstrekkelig kunnskap om forebygging, og håndtering av omsorgssvikt. Som barnehagelærer bør en være oppmerksom på endringer i barns atferd og utvikling, og rapportere bekymringer til barnevernet eller andre relevante

myndigheter. Samarbeid med foreldre ved å støtte deres innsats for å oppdra barna sine, er også essensielt (Tholin, 2013, s. 160). Tidlig identifisering av eventuelle problemer kan føre til løsninger sammen. Det er viktig å skape et trygt miljø for alle barn i barnehagen, som inkluderer positive tilbakemeldinger og oppmuntring, læring av konstruktive konflikthåndteringsmetoder og inkludering, og respekt for alle barn. Barnehagelærere kan gi opplæring til personalet om hvordan de kan identifisere og forebygge omsorgssvikt. Dette kan inkludere opplæring om hvordan en rapporterer bekymringer til relevante myndigheter, og hvordan en kan arbeide med foreldre for å støtte dem i deres rolle som omsorgspersoner. Arbeidet med å videreutvikle sin egen kompetanse i å identifisere og forebygge omsorgssvikt, for eksempel gjennom kurs og faglig oppdatering, er viktig. Dette kan bidra til at barnehagelærerne blir bedre rustet til å identifisere tegn på omsorgssvikt og til å håndtere situasjoner på en god måte (Tholin, 2013, s. 160).

Det å hjelpe barn og foreldre i risiko- og omsorgssviktssituasjoner er følelsesmessig og holdningsmessig, ifølge Killén (2017, s. 111-112). I tillegg er det en kunnskapsmessig og metodisk utfordring for barnehagelærere. Han bemerker seg at det er vanlig å nøle med å ta opp bekymringer med foreldre, og at ofte har flere fagpersoner vært klar over situasjonen i lang tid før alvorlig omsorgssvikt blir avdekket. Dette kan til og med ha pågått over flere år (Killén, 2017, s. 111-112). Ifølge undersøkelser av Killén (2017, s. 112), viser det seg at vi vegrer oss for å ta realitetene innover oss, og at vi prioriterer å ta vare på oss selv.

2.4.1 Relasjonskompetanse

Tholin (2013, s. 108) påpeker at begrepet omsorg i barnehagen, refererer til en annen form for aktivitet. Det er viktig at barnehagepersonalet er vitende om at handling i seg selv ikke kan defineres som omsorg, da det avhenger av hvordan handlingen utføres og oppfattes av barnet (Tholin, 2013, s. 108). Selv om barn også bidrar til relasjonen, ligger hovedansvaret hos barnehagepersonalet (Tholin, 2013, s. 108). Relasjonskompetansen til barnehagelæreren er profesjonell gjennom å «se» foreldrenes kriterier, og tilpasse seg etter det. Barnehagelæreren har også ansvar for å lede samspillet, og relasjonskompetansen påvirker i stor grad hvordan samtale utvikler seg (Drugli & Onsøien, 2020, s. 32). Juell i Tholin (2013, s. 109) hevder at «Omsorgsrelasjonen blir først og fremst fullstendig når den som blir gitt omsorg, bekrefter omsorg». I arbeidet med forebygging av omsorgssvikt er det viktig at barnehagepersonalet har god kompetanse når det kommer til omsorgsrelasjoner. Det er essensielt å bygge opp

relasjonen med barna for å kunne se tegn ved mulig omsorgssvikt. Samarbeid med foreldrene forutsetter også relasjonskompetanse. Kvaliteten av den relasjonen barnehagepersonalet utvikler til foreldrene, har en viktig betydning for deres arbeid med barna (Killèn, 2017, s. 179).

Barnehagelærerens evne til å håndtere vanskelige situasjoner som risikosituasjoner eller omsorgssvikt, er avhengig av relasjonskompetansen som igjen er avhengig av mentaliseringsevnen (Killèn, 2017, s. 22). Det er viktig å etablere et tverrfaglig samarbeid mellom foreldre, barn og barnehagepersonalet, samt med helsestasjoner, barnevern, PPT, familiehus, barne-, ungdoms- og voksenpsykiatriske klinikker, rusbehandlingsinstitusjoner og krisesentre (Killèn, 2017, s. 22). I krevende arbeid kan barnehagepersonalet bidra mye med dette samarbeidet, og bør også kunne hente støtte fra samarbeidspartnere. I 2009 ble det vedtatt et krav i helsepersonelloven og spesialisthelsetjenesteloven om å hjelpe barn hvor foreldre er i behandling for rusproblemer, alvorlige psykiatriske- og somatiske lidelser. Dette har lagt et godt grunnlag for at barn kan få hjelp tidlig, og for det tverrfaglige samarbeidet som er nødvendig (Killèn, 2017, s. 22).

2.4.2 Kommunikasjon

Kommunikasjon er den eneste måten å samhandle med andre mennesker på, og det er avgjørende å kunne uttrykke våre meninger og behov på en effektiv måte, både verbalt og nonverbalt. Dette viser betydningen av vår evne til å kommunisere og gi uttrykk for våre meninger (Vik-Vestly, 2021, s. 13). For å oppnå god kommunikasjon må en være kjent med noen grunnleggende kjennetegn. Kjennetegnene inkluderer å lytte, gjenta og virke nysgjerrig på det som blir sagt. Videre er det viktig å se med interesse og følge med på det som blir sagt med andre sanser enn hørselen, og å bruke kroppsspråk som er preget av åpenhet og interesse. Til slutt vil det å vise respekt for det som blir sagt uten nødvendigvis å være enig, men være saklig og ærlig uenig være nødvendig (Vik-Vestly, 2021, s. 26-27). Disse kjennetegnene er betydningsfulle for å skape god kommunikasjon med foreldre.

Tillit som grunnvilkår i god kommunikasjon, er viktig i forhandlinger for å skape gode handlingsmiljø (Vik-Vestly, 2021, s. 41). Når barn blir levert i barnehagen viser det til at foreldrene har tillit til at barnet blir tatt godt vare på av barnehagepersonalet (Vik-Vestly, 2021, s. 41). Tholin (2013, s. 87) mener vi kan konkludere med at gjensidighet og

kommunikasjon, er særlige premisser for forholdet mellom dem som inngår i omsorgsrelasjoner.

2.5 Foreldresamarbeid

Som Glaser (2021, s. 56) belyser, er barnehagelærerens kunnskapsproduksjon og familieliv i kontinuerlig forandring. Endringer i barns oppvekstvilkår kan skape endrede utviklingsbetingelser for både barnet og familie, og derfor er det viktig å ha både endringskompetanse og relasjonsferdigheter hos personalet i møte med barnet og familien (Glaser, 2021, s. 56).

Selv om omsorgen er god nok, kan det likevel oppstå kriser og vanskeligheter i familier. Killén (2017, s. 22) presiserer v at det bør etableres en norm i samarbeid med foreldrene fra dag en. Her deler en gleder og eventuelle bekymringer, og de utfordringene barnet står overfor i hjemmet og i barnehagen. Videre understreker han betydningen av å informere barnehagen dersom barnet opplever en alvorlig krise i hjemmet (Killén, 2017, s. 22). Når det kommer til alvorlige situasjoner som kriminelle handlinger, for eksempel seksuelle overgrep, kan dette være spesielt utfordrende både følelsesmessig, holdningsmessig og metodisk (Killén, 2017, s. 22).

Foreldre som opplever store konflikter kan påvirke barnas velvære og utvikling negativt, og derfor er det viktig at barnehagen får informasjon om situasjonen og tar hensyn til foreldre og barn (Glaser, 2021, s. 69). Barnehage og foresatte må derfor samarbeide på en slik måte at det fremmer barns trivsel og læring (Glaser, 2021, s. 19). «Forskning viser også at involvering av foreldre har innvirkning på barnets trivsel og generelle utvikling i barnehagen» (Glaser, 2021, s. 20). For å oppnå et godt samarbeid med foreldre er det avgjørende med god relasjonskompetanse. Her er det viktig at barnehagelæreren forstår og samhandler med foreldrene på en hensiktsmessig og god måte, og ivaretar foreldrenes interesser.

2.6 Oppsummering

I teoridelen har vi tatt for oss ulike begreper knyttet til omsorgssvikt. Dette inkluderer fysisk omsorgssvikt, tilknytning, forebygging av omsorgssvikt og foreldresamarbeid. Rammeplanen for barnehagen (2017) understreker viktigheten av å ha kunnskap om forebygging, og oppdagelse av omsorgssvikt. For å gi barn profesjonell omsorg er nærhet og distanse viktige

faktorer. Det er også viktig å understreke at omsorgssvikt kan ha ulike alvorlighetsgrader, og at personalets kvalifikasjoner spiller en sentral rolle.

Relatert til forebygging av omsorgssvikt og foreldresamarbeid, understrekes betydningen av å utvikle og styrke barnehagelærerens kompetanse. Barnehagelærere bør rapportere bekymringer til relevante myndigheter og være oppmerksomme på barns endringer i oppførsel og utvikling. Videre er foreldresamarbeidet også viktig for å finne løsninger sammen. Personalet kan gi opplæring gjennom å identifisere og forebygge omsorgssvikt. Da er det avgjørende at det kan gjøres gjennom å skape et støttende og trygt miljø for alle barn i barnehagen. I møte med barn og familier, er det til slutt viktig med endringskompetanse, relasjons- og kommunikasjonsferdigheter i personalet.

I neste kapittel vil vi presentere vår metodiske tilnærming

3.0 Metode

I dette kapittelet skal vi gjøre rede for vår metodiske tilnærming. Vi kommer inn på valg av metode, kvalitativt forskningsintervju, rekruttering av informanter, metodekritikk og etiske overveielser. Vår problemstilling er;

«Hvordan arbeider barnehagelæreren med omsorgssvikt?»

3.1 Valg av metode

Formålet med den kvalitative studien var å undersøke hvordan barnehagelærere håndterer tilfeller av omsorgssvikt i deres avdeling. Vi ønsket å øke kunnskapen om hvordan vi som fremtidige barnehagelærere, kan arbeide med å forebygge og håndtere mistanke om omsorgssvikt. En av grunnene til at vi valgte å bruke den kvalitative metoden intervju, var for å få informantenes egne synspunkter og erfaringer. Ved hjelp av intervju kunne informantene dele egne opplevelser og situasjoner knyttet til omsorgssvikt, samt hvordan de håndterte dem (Kvale & Brinkmann, 2012, s. 44).

Et kvalitativt prosjekt kan i enkelte disipliner arbeide utelukkende med kvalitative metoder. Dette gjelder spesielt under antropologiske undersøkelser. Vurderingsutvalg kan imidlertid innen andre samfunnsvitenskaper, kreve at kvalitative intervjuer blir fulgt opp av kvantitative spørreskjemaer. Formålet med dette er for å generalisere og kvantifisere resultatene (Kvale & Brinkmann, s. 133). Et kvantitativt intervju er innhentet gjennom spørreskjemaer og eksperimenter (Kvale & Brinkmann, s. 49).

3.2 Kvalitative intervjuer

Den kvalitative forskningsmetoden har som formål å få innsikt i intervjupersonens dagligliv, fra personens eget perspektiv. Dette inkluderer objektets erfaringer, holdninger, refleksjoner og hvordan personen oppfatter omsorgssvikt. Forskningsintervjuet skal ha en struktur som ligner på en vanlig samtale, hvor intervjueren stiller åpne spørsmål og oppmuntrer objektet til å utdype og forklare sine svar (Kvale & Brinkmann, 2012, s. 43). Det er viktig at intervjueren stiller åpne spørsmål, og oppmuntrer respondenten til å utdype og forklare sine svar.

Fenomenologi er et mer bestemt begrep når det kommer til kvalitativ forskning. Begrepet

peker på en interesse for å forstå sosiale fenomener ut fra aktørens egne perspektiver. Her blir verden beskrevet slik den oppleves av informantene, dette ut fra den forståelse at den virkelige virkeligheten er den mennesker oppfatter (Kvale & Brinkmann, 2012, s. 45).

3.2.1 Semistrukturert intervju

Når temaer fra dagliglivet skal forstås ut fra intervjupersonens egne perspektiver brukes et semistrukturert intervju. I et semistrukturert intervju søker en å innhente beskrivelser av intervjupersonens livsverden, og særlig fortolkninger av meningen med fenomenene som blir beskrevet. Som profesjonelt intervju har det et formål, men ligger nær opp til en samtale om dagliglivet. Semistrukturert vil si at det verken er en åpen samtale, eller en lukket spørreskjemasamtale. I overensstemmelse med en intervjuguide (Vedlegg 1), sirkler det inn bestemte temaer som kan inneholde forslag til spørsmål. Vi utformet en intervjuguide (vedlegg 1) med tema, den ble tilsendt informantene på forhånd. Dette gjorde vi på grunnlag av at vi ønsket de skulle være forberedt til intervjuet. I intervjuguiden (vedlegg 1) hadde vi med problemstillingen til forskningsprosjektet. Dette gjorde vi slik at spørsmålene i intervjuet hang sammen med problemstillingen. I den forbindelse vil samtalen mellom oss forskere og informantene optimaliseres. Intervjuet blir som oftest transkribert, og den skrevne teksten og lydopptakene blir til sammen materialet for den etterfølgende meningsanalysen (Kvale & Brinkmann, 2012, s. 47).

3.3 Transkribering

Når et intervju går fra muntlig til skriftlig form, blir det transkribert. Her blir intervjusamtalene strukturert slik at de er bedre egnet for analyse. Når intervjuet struktureres i tekstform, blir det lettere å få oversikt. Struktureringen i seg selv er starten på analysen. Hvor mye som skal transkriberes og transkripsjonens form, forutsettes av materialets natur og formål med undersøkelsen (Kvale & Brinkmann, 2012, s. 188-189). Etter gjennomføringen av intervjuene ble lydopptaket transkribert. Vi tok ned hastigheten for at det skulle bli lettere å få med oss hva som ble sagt, og for å slippe å spole fram og tilbake.

3.4 Rekruttering av utvalg

I forbindelse med vårt forskningsprosjekt ønsket vi å snakke med pedagogiske ledere for å innhente data. Ifølge Barnehageloven (2005, § 41) skal det sikres et godt faglig tilbud som fremmer trivsel, læring og utvikling for alle barna, og det er de pedagogiske lederne som står til ansvar for dette. Videre skriver Utdanningsdirektoratet (2017) at den pedagogiske ledelsen er en viktig del av virksomheten i barnehagen, og handler om å lede og hele tiden utvikle det pedagogiske arbeidet. Det å intervju pedagogiske ledere kan gi viktig informasjon om hvordan barnehager jobber for å forebygge omsorgssvikt, og hvordan det trygge og gode miljøet for barna beholdes gjennom pedagogisk ledelse. Gjennom den kvalitative forskningsmetoden som det semistrukturerte intervjuet, er det mulig for oss å få en dypere forståelse av pedagogiske leders erfaringer, perspektiver og praksiser om omsorgssvikt i barnehagen (Kvale & Brinkmann, 2012, s. 325).

Mail om informasjonsskriv (Vedlegg 3) ble tilsendt styrer i fire forskjellige barnehager. Det var to barnehager som svarte, hvor to pedagogiske ledere ønsket å delta i undersøkelsen. Informantene blir beskrevet som informant A og informant B. Selv om begge informantene er pedagogiske ledere på en avdeling, har de ulike erfaringer og kunnskap når det kommer til omsorgssvikt. Informantene arbeider i private barnehager.

Informant A er pedagogisk leder på småbarnsavdeling, 1-3 år, og har over 10 års erfaring. Informant B er pedagogisk leder på storbarnsavdeling, 3-6 år, og har også over 10 års erfaring.

Lengden på intervjuene varte i omtrent 50 min hver.

Vi kontaktet også Stine Sofies stiftelse da vi sendte en e-post og hørte om de var interessert i å svare på noen spørsmål knyttet til vår bacheloroppgave. Vi fikk dessverre ikke svar. Vi ville høre om kursene de holder for barnehager, og hvordan de arbeider for å forebygge omsorgssvikt. Likevel vises det til teori fra Stine Sofies Stiftelse i det teoretiske grunnlaget.

3.5 Gjennomføring av intervjuene

Når det kommer til gjennomføring av intervjuene, avtalte vi på forhånd hvor og når vi skulle møtes. Begge intervjuene fant sted på et lukket rom i barnehagen hvor begge informantene

jobbet. Det første intervjuet med informant A skjedde i arbeidstiden, mens intervjuet med informant B var etter arbeidstid. Under begge intervjuene ble det tatt i bruk lydopptak, og en faktor som kunne spille inn var kvaliteten på lyden. Dette var noe vi ikke hadde noe problem med. Vi opplevde selv at intervjuene var strukturert relativt like, stilte spørsmål mens informantene svarte. Under begge intervjuene opplevde vi at informantene hadde forberedt seg i forkant, og svarene vi fikk var utfyllende. Thagaard (2018, s. 97) skriver at åpne spørsmål oppmuntrer intervjupersonen til å åpne seg opp og fortelle ut ifra egne synspunkter og erfaringer. Dette er noe vi ønsket, derfor stilte vi åpne spørsmål som krevde fortellende svar.

3.6 Etiske hensyn, validitet og reliabilitet

Før vi kunne intervjuer måtte vi få godkjenning på intervjuguiden (vedlegg 1) fra NSD (Vedlegg 2). Dette er for at undersøkelsen er forsvarlig og i samsvar med personvernlovgivningen. Når det kommer til etiske hensyn, beskriver Dalland (2020, s. 168) at hensikten er å gi oss veiledning og grunnlag for de vurderingene vi tar, i forkant av en handling. Ordet forskningsetikk defineres som hvordan en kan ivareta enkeltpersoner som er med i forskningen. I vårt tilfelle er dette informantene A og B (Dalland, 2020, s. 168). I informasjonsskrivet (Vedlegg 3) som ble sendt til informantene, informerte vi om at intervjuet er utelukkende anonymt, og at de uforpliktende kan trekke seg. Dette for å forsikre de om at de kan trekke seg og svarene deres ikke kommer i oppgaven. Videre tok vi stilling til å ikke kontakte informantene før vi fikk godkjenning fra NSD (Vedlegg 2). Informantene fikk også innsyn i transkripsjonen for å sjekke over at den stemte. Den ene informantene ønsket at vi skulle fjerne noe, og dette ble tatt hensyn til.

Under retningslinjene for forskningsetikk.no, står det: «Ansvaret for å ivareta forskningsetikken gjelder *alle som utfører* forskning, herunder studenter, ph.d.-kandidater og andre aktører. Forskere har en lovfestet aktsomhetsplikt som skal sikre at all forskning skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer.» (Forskningsetikk, 2021). Videre skriver de at forskere har ansvar overfor alle personer som inngår i, eller deltar i forskning. De skal respektere deres menneskeverd og ta hensyn til deres personlige, integritet, sikkerhet og velferd. Informert samtykke til å delta i forskning er et forskningsetisk hovedprinsipp (Forskningsetikk, 2021).

3.6.1 Validitet

Validitet vil si om hvorvidt tolkningen av dataene som er tatt er gyldig. Stemmer begrepene som er overordnet med de variable/tegn/spor som står som mål i operasjonaliseringen av de overordnede begrepene (Aagerup, 2015, s. 29). Kvale & Brinkmann (2012, s. 326) beskriver validitet som styrken og gyldigheten til et utsagn. Når det kommer til samfunnsvitenskapene, viser validitet som regel til om metoden faktisk kan brukes til å undersøke det den sier den skal undersøke. For å sikre validitet i intervjuene, hadde vi klare og relevante spørsmål som er knyttet til problemstillingen. Vi var bevisste på å holde oss nøytrale slik at vi ikke påvirker svarene til informantene.

3.6.2 Reliabilitet

Reliabilitet handler om hvorvidt data er pålitelig. Det handler om dataen er målt på den måten at den er mulig å stole på. Jo høyere reliabiliteten er, desto mer sannsynlig er det for å få det samme svaret i teksten som blir undersøkt. Dersom studien ikke hadde blitt gjort av andre, flere ganger, ville den ofte fått likt resultat. I pedagogikken er det ikke like enkelt, her kan en forvente å få forskjellige svar på resultatene ved gjentatte undersøkelser. Reliabiliteten hviler heller på grundig metodebeskrivelse av hvordan undersøkelsen har gått. Dette gir mulighet til å sjekke notatene og om problemformuleringen er undersøkt på en pålitelig og systematisk måte (Aagerup, 2015, s. 28). Når det kommer til å sikre reliabilitet, hadde vi en standardisert intervjuguide (vedlegg 1) der begge informantene ble stilt de samme spørsmålene. Ved at denne er standardisert påvirker vi ikke intervjuobjektene på noen måter. For å sikre reliabiliteten har vi tatt lydopptak av intervjuene og deretter transkribert de. Dette er med på å gi riktige svar som informantene har gitt. Ved å gjøre dette, øker vi sjansen for å få pålitelige og relevante svar fra informantene, og dermed sikre validitet og reliabiliteten i intervjuene. Reliabiliteten blir også styrket ved at vi er to personer som utførte intervjuet.

3.7 Analysearbeid

Når det kommer til analyse av datamaterialet, er datamaterialene gjort om til skriftlige tekster. For å skape oversikt, struktur og mening nevner Bergland og Jæger (2014, s. 81) at datamengden må reduseres slik at datamaterialet står i sammenheng med bacheloroppgavens problemstilling. Ifølge Dalland (2020, s. 97) krever det at en følger intervjuguiden, og har tatt opp de samme temaene med alle intervjupersonene i en tematisk bearbeiding av flere

intervjuer (Dalland, 2020, s. 98). Dette ble gjort for å få en bedre oversikt over svarene til problemstillingen som er:

«Hvordan arbeider barnehagelæreren med omsorgssvikt?»

Vi ønsket å få en sammenheng i intervjuguiden og problemstillingen slik at svarene kunne hjelpe oss med å svare på oppgavens problemstilling.

Begge intervjuene måtte sorteres tematisk for å finne ut hvilket svar som passer til problemstillingen (Dalland, 2020, s. 98). Det er viktig at alle svarene som angår temaet blir tatt med i analysefasen. For å få god oversikt, skriver Dalland (2020, s. 98) at en måte å gjøre dette på, er å plassere svarene under temaer, og når et tema blir samlet går en videre til neste tema. Denne metoden brukte vi under analysedelen, og fikk bedre oversikt over det som var aktuelt og interessant for problemstillingen. Det som var utfordrende med dette var å luke ut det var mindre viktige, da intervjuene var lange. En annen ting var at vi måtte fjerne noe som var relevant for oppgaven, fordi informant A ikke ønsket at det skulle tas i betraktning. Ifølge Dalland (2020, s. 99), mener han at det er vårt ansvar i fortolkningen å fortelle hva vi selv mener er viktig. Enkelte svar fra informantene kan gi oss en dypere forståelse for temaet, mens andre svar kan være urelevante for oppgaven (Dalland, 2020, s. 99).

3.8 Oppsummering

Målet med et kvalitativt intervju var å undersøke hvordan ulike pedagogiske ledere arbeider med forebygging av omsorgssvikt. Når det kommer til rekruttering av utvalg, intervjuet vi to pedagogiske ledere hvor den ene jobbet på småbarnsavdeling, mens den andre var på storbarnsavdeling. Vi har gått inn på hvordan reliabilitet og validitet er sikret, og hvordan vi har økt pålitelig og relevant svar fra informantene. Videre ser vi på hvordan etiske hensyn er tatt i bruk for å ivareta informantene som er intervjuet. Til slutt tok vi for oss hvordan vi har gjennomført intervjuene og hvordan arbeidet med analysefasen er utført.

I neste kapittel vil det bli presentert funn fra vårt empiriske materiale.

4.0 Presentasjon av empiri og analyse

I dette kapittelet vil vi presentere og strukturere våre funn fra de kvalitative forskningsintervjuene. Problemstillingen vår er:

«Hvordan arbeider barnehagelæreren med omsorgssvikt?»

Vi tar for oss de sentrale begrepene i vårt prosjekt, fysisk omsorgssvikt, tilknytning mellom barn og personalet, forebygging og foreldresamarbeid. Empiri som blir presentert og analyser danner grunnlag for videre drøfting

4.1 Fysisk omsorgssvikt

For å få innsikt i hvordan barnehagelærere håndterer omsorgssvikt, var det vårt mål å undersøke informantenes forståelse av begrepet. Når vi spurte informantene om deres tolkning av omsorgssvikt, var svarene varierende. Informant A uttrykte følgende;

«Jeg tror nok når mange tenker på omsorgssvikt, er det gjerne seksuelle overgrep eller vold i nære relasjoner. Det er gjerne det første man tenker på. Men det går jo også på hvis foreldre av en eller annen grunn ikke klarer å ta seg av barn».

Videre beskriver informanten at omsorgssvikt innebærer tilfeller der barna er skitne, ustelte, ikke har klær, og det ikke finnes noe godt samarbeid med foreldrene.

«Eksempelvis dersom et barn er betydelig overvektig uten noe medisinsk grunn for det, kan det nærme seg omsorgssvikt hvis foreldrene ikke tar grep».

Hen sier også at det kanskje ikke er noen definisjon for dette.

Informant B mener begrepet omsorgssvikt handler om;

«Barna skal få dekket sine fysiske, psykiske og følelsesmessige behov. Det handler jo selvfølgelig om trygghet. De skal ha omsorg. Hvis de faller og slår seg, skal de få hjelp og trøst. Også skal de beskyttes mot det som er farlig».

Videre påpeker informant B at barna skal lære seg å få erfaring med hva som er rett og galt å gjøre med og mot hverandre.

Informant A deler et eksempel fra sin barnehage, hvor de hadde mistanke om at et barn kunne ha ADHD. Barnet var svært aktivt, hadde vanskeligheter for å skape vennerelasjoner, og var dominerende. Barnet hadde interesse av å være med inn på do og se på andre barn.

Informanten mener det er normalt at barn er nysgjerrige på hverandres seksualitet, og noen barn er mer opptatt av dette enn andre. I denne spesifikke hendelsen forteller informanten at barnet var utsatt for fysisk overgrep. Hen understreker et synlig tegn på omsorgssvikt, er at barn kan være utagerende.

«Jeg mener ikke alle barn som har ADHD eller er utagerende er utsatt for omsorgssvikt, men det er viktig å følge med i tilfelle grunnen er at de kan være utsatt for omsorgssvikt, som det var i tilfelle jeg nevnte».

I en norsk studie vist til i teoridelen, viser at 76% oppfylte kriteriene for funksjonsnedsettelse for minst en av diagnosene asperger, ADHD, adferdsvansker, depresjon, angstlidelser og RAD (Kvello, 2015, s. 163). Dette er ungdommer i barnevernsinstitusjoner som allerede har vært utsatt for omsorgssvikt.

4.2 Tilknytning mellom barn og personalet

Vi ønsket å få en forståelse for hvordan personalet så på tilknytning mellom barn og personalet i arbeidet om omsorgssvikt. Informant A som jobber på småbarnsavdeling sier;

«Det handler om å skape gode relasjoner og trygghet som en uansett skal gjøre. Det er lettere å se etter fysiske tegn da vi skifter bleier og er mer avkledd, enn på avdeling med større barn. Jeg synes det er viktig å være nysgjerrig om barnet eksempelvis kommer med blåmerker i barnehagen, og hører med barnet om hvordan de har fått det»

Informant A sine synspunkter om betydningen av relasjonsbygging med barna for å oppdage tegn ved mulig omsorgssvikt, støttes av teorien til Killèn. Killèn fremhever kvaliteten mellom barnehagepersonalet og foreldre har en viktig betydning for arbeid med barna (2017, s. 179). Videre poengterer informanten viktigheten av å ha barnesamtaler med barna, og spør de om for eksempel hva de liker å gjøre i barnehagen, og hvem de liker å leke med.

«Dette er en del av rutinen for å skape trygghet og etablere en atmosfære der barna føler seg komfortable til å snakke».

Informanten nevner også at de benytter seg av stallebordet for å gjøre barna kjent med begrepene og snakker høyt om dem. Dette kan skape en bedre relasjon, og gjøre det lettere for barnet å si ifra om det er noe mistanke, ifølge informant A.

Informant B, som arbeider på storbarnsavdelingen, påpeker viktigheten av å gi barna trygghet og omsorg slik at de forstår hva god trygghet og omsorg er. Om de opplever det i hjemmet eller andre plasser, vet de forskjell, ifølge informanten. Videre understreker informant B at det å ha en god tilknytning med barna er viktig for å kunne se endringer i atferden. Informanten sier;

«Ved at vi skaper en god relasjon og tilknytning til barna, kan vi oppdage endringer i væremåten, og dette kan hjelpe oss med å oppdage mulig omsorgssvikt».

Mens informant A nevnte at de ser etter merker når barna er på stallebordet, fortalte informant B at de observerer etter merker når de skifter klær på barna, eller må bli tørket i barnehagen.

«Vi ser etter merker på barna når de skifter klær, eller ved hjelp til tørking etter toalettbesøk».

Informanten påpekte at slike situasjoner kan oppstå når barna for eksempel skal skifte til rent tøy, tørt tøy, eller om barnet har sølt mat på seg. Dette i tråd med forskning fra National Institute for Health and Care Excellence (2009), som angir at blåmerker, bitemerker, skrubbsår, bruddskader og arr er blant de fysiske tegnene som kan indikere på mulig omsorgssvikt.

4.3 Forebygging

I intervjuene ville vi høre med informantene om hvordan de arbeider med forebygging når det kommer til omsorgssvikt. Informant A sier;

«I barnehagen har vi jobbet mye med forebygging av omsorgssvikt i mange år, og har vært på forskjellige kurs i regi av Bergen kommune. Vi har også vært på kurs gjennom Stine Sofies Stiftelse».

Dette i tråd med det Tholin (2013, s. 160) beskriver om viktigheten av å kontinuerlig utvikle sin egen kompetanse i å identifisere og forebygge omsorgssvikt. En måte å oppnå dette på er deltakelse på relevante kurs og jevnlig faglig oppdatering. Videre forteller informant A;

«Hvis det foregår omsorgssvikt i hjemmet vil det være vanskelig for oss å forebygge. Det vi kan gjøre er å skape relasjoner med barnet og få dem til å åpne seg for ansatte i barnehagen».

Informant A understreker at kunnskapen og magesfølelsen til ansatte kanskje er det viktigste for å kunne oppdage former for omsorgssvikt. Det er gjennom deres erfaringsbaserte kunnskap og intuisjon at de kan identifisere situasjoner som krever oppmerksomhet og handling. Informant B deler erfaringer om forebyggende arbeid, og hvordan de aktivt jobber sammen med barna, enten under samlinger eller samtaler. Informanten fremhever at alle barnehager har HMS (Helse, miljø og sikkerhet), som personalet skal gjennomgå regelmessig. Videre betones viktigheten av å snakke om omsorgssvikt med barna. I en hendelse med informant B, forteller hen;

«Vi har opplevd å snakke om omsorgssvikt, vold eller overgrep i samlingsstund, der et barn rakk opp hånda og sier at dette gjør faren min med meg».

Det å ta opp temaet omsorgssvikt med barna er viktig i forebyggingen, understreker informanten. Videre spurte vi informanten om hen visste om fysisk vold har gått i generasjoner i familien, i dette tilfelle. Informanten svarte:

«Dette var noe som ikke ble tatt opp, derfor har jeg ikke noe innsikt i dette».

Forskningsresultater fra Kvello (2015, s. 22) viser at fysisk mishandling er et stabilt element som går igjen i generasjoner. I intervjuet med informant A kom det fram at de arbeidet med omsorgssvikt gjennom barnesamtaler. Hen sier;

«Når barna kommer inn så kan jeg for eksempel si at i dag skal vi ha barnesamtaler, så går vi inn på et rom også kan jeg spørre om hva de liker å gjøre, hvem de liker å leke med, hvordan har de det i barnehagen, hva liker du å gjøre hjemme. Mest mulig åpne spørsmål, slik at de blir vant til å ha samtaler, så den dagen det skulle være noe så er de så er de trygge på seg selv».

Dette i tråd med det Tholin (2013, s. 87) sier om at gjensidighet og kommunikasjon er særlige premisser for forholdet mellom dem som inngår i omsorgsrelasjoner.

4.3.1 Avdekke omsorgssvikt

Informant B påpeker at det er viktig å snakke om det du ser på film eller bilder med barna. Det å være oppmerksom og følge med på hva barna tegner er betydelig, ifølge informanten. Å være nysgjerrig på innholdet i barnas tegninger, er en viktig tilnærming for å kunne avdekke mulig omsorgssvikt. Videre fremhever informanten viktigheten av grundig planlegging når en skal arbeide med tema omsorgssvikt. Informanten uttrykker;

«Du gjør gjerne ikke dette en fredag kveld klokken fire, og det er to voksne igjen på jobb og tjue barn, for eksempel. Du må gjerne ha bemanning nok til at du kan handle hvis det kommer frem noe».

Både informant A og B forteller at de har vært på kurs angående tema omsorgssvikt. Begge oppgir at de har hatt noen i personalet som har vært på kurs med Stine Sofies Stiftelse. Det blir understreket av begge at det er viktig å videreformidle den kunnskapen en har tilegnet seg. Informant B forklarer at kurset gikk over tre ganger, et nettkurs over to dager, og to fysiske. Det er viktig å informere den kunnskapen som en har tilegnet seg videre, understreker informant B. Begge informantene fikk også en plansje som handler om omsorgssvikt i forhold til vold og overgrep. Denne har blitt brukt i samlingsstund med barna. Begge informantene forteller også at de jobber med forebygging innad i personalet gjennom personalmøter, avdelingsmøter og plandager også videre.

4.4 Foreldresamarbeid

I intervjuene var også formålet å undersøke hvordan informantene håndterte foreldresamarbeid i forbindelse med omsorgssvikt. Godt foreldresamarbeid var noe begge informantene mente var essensielt. Informant B forklarer at det å veilede og anbefale hjelp til foreldrene ved behov, er viktig. Hen sier;

«Du kan prøve å hjelpe foreldrene når det gjelder å gi veiledning på hvor de kan få hjelp, og hvem de skal kontakte».

Dette står i tråd med det Killèn (2017, s. 22) sier om samarbeid mellom barnehagepersonalet og samarbeidspartnerne. Alle ansatte i barnehagen har en plikt til å følge med og melde fra til barnevernet hvis de ser forhold som kan være skadelig for barnet.

Videre forteller informanten hen ofte spør under de første foreldresamtalene om det er noen utfordringer i hjemmet, og om det er noe de burde vite om som foregår hjemme for å kunne støtte barnet best mulig i barnehagen. Informanten påpeker dette kan være en vanskelig samtale å ta, men på kurs og ulike instanser anbefaler de det sterkt.

«Du får en veldig åpen dialog med foreldrene ganske tidlig», understreker informanten.

Gjennom en god dialog med foreldrene kan personalet få informasjon om eventuelle endringer i hjemmet som kan påvirke barnets atferd i barnehagen, påpeker informant B. I barnehagen der informant B arbeider, har Stine Sofies Stiftelse snakket om vold og overgrep på foreldremøtet, dette ble godt mottatt ifølge informanten.

Informant A formidler først at daglig leder på hvert foreldremøte på høsten forteller om informasjonsplikten.

«Hen informerer foreldrene om at vi har en plikt til å melde fra, og det er for barnets beste. Vi driver barnevern og ikke foreldrevern, de skal bare være glade vi tar opp noe, og ikke for å mistenkeliggjøre».

Dette i tråd med det som står i Kunnskapsdepartementet (2017); «Alle ansatte i barnehagen har en plikt til å følge med og melde fra til barnevernet hvis de ser forhold som kan være skadelig for barnet». Videre forteller informant A om at det er viktig å ha gode foreldresamtaler for å forebygge om en er i tvil.

«Vi må alltid tilby foreldreveiledning eller gi de informasjon om forskjellig type kurs de kan ta, om foreldre for eksempel spør om hjelp».

Når det gjelder å melde inn saker til barnevernet, mener informant B at den største utfordringen for mange er relasjonen til foreldrene og den påfølgende samtalen. Informanten deler en hendelse der en i personalet etter å ha meldt en sak, ble truet på livet fra en forelder, og måtte bo på skjult adresse. Informant A nevnte også en episode der foreldresamarbeidet ble dårlig etter en innmeldt barnevernssak.

«Foreldrene ble sinte, og mente barnehagen hadde gått bak ryggen deres uten å informere dem, men her dreide det seg om utøvelse av fysisk omsorgssvikt».

Ved mistanke om fysisk omsorgssvikt, står det i barnehageloven (2005, §46) at barnehagelærere skal se bort i fra taushetsplikten og gi opplysninger til barneverntjenesten. Dette gjelder om barnet blir mishandlet eller utsatt for andre former for alvorlig omsorgssvikt.

4.5 Oppsummering

I dette kapitlet har vi utforsket informantenes syn på begrepet omsorgssvikt, og deres tilnærming til dette temaet. Vi har tatt for oss hovedbegrepene og fått innblikk i hvordan informantene arbeider med dette. Selv om begge informantene deler mange av de samme arbeidsmetodene, er det også noen forskjeller i deres tilnærminger. Eksempelvis har barnehagen til informant B regelmessige samlingsstunder som omhandler omsorgssvikt som tema, mens barnehagen til informant A benytter seg av andre metoder. Både informant A og B understreker viktigheten av et godt foreldresamarbeid. Relasjonen med foreldrene er den største frykten personalet har for å melde til barnevernet ifølge informant B.

I neste kapittel skal vi drøfte informantenes svar opp mot vårt teoretiske grunnlag.

5.0 Drøfting

I dette kapittelet skal vi drøfte empirien opp mot det teoretiske grunnlaget for å kunne svare på hvordan barnehagelæreren arbeider med omsorgssvikt. Vi kommer inn på informantenes kunnskap om omsorgssvikt og betydningen av tilknytning mellom barn og personalet. Videre ser vi på hvordan informantene arbeider med forebygging og samarbeid med foreldrene.

5.1 Kunnskap om omsorgssvikt

Når det gjelder begrepet omsorgssvikt, avdekket informantene forskjellige perspektiver og tilnærminger i sin forståelse av begrepet. Informant A kommer inn på at omsorgssvikt kan omfatte både seksuelle overgrep og vold i nære relasjoner, men også at foreldrene av ulike årsaker ikke klarer å ta vare på barnet, for eksempel som følge av depresjon eller rus. Videre påpeker informant A manglende hygiene, utilstrekkelig ernæring, og en dårlig relasjon mellom foreldre og barn også kan regnes som eksempler på omsorgssvikt. Dette støttes av Kvello (2015, s. 213) sin definisjon av begrepet fysisk omsorgssvikt. Han definerer det som en situasjon hvor barnet ikke får tilstrekkelig mengder og/eller tilstrekkelig ernæringsrik mat, ikke påkledd hensiktsmessig for anledningen, eller ikke får ivaretatt tilstrekkelig hygienisk av barnets kropp, klær eller hjem.

Informant B legger vekt på at omsorgssvikt først og fremst handler om å dekke barnas fysiske, psykiske og emosjonelle behov for trygghet, omsorg, hjelp, trøst og beskyttelse mot fare. Videre går informant B inn på at barna skal lære hva som er rett og galt mot hverandre, og lære seg å ha god omsorg i barnehagen. Barna skal også ha tilgang på informasjon om hva omsorgssvikt innebærer, slik at de kan være bevisste på tegnene og ta nødvendige steg for å beskytte seg selv og andre. Informant B sier;

«Hvis de opplever en form for omsorgssvikt fra andre, vet de hva god omsorg er»,
ifølge informant B.

Dette tolker vi som at informantene har en god forståelse for hva omsorgssvikt handler om, men at de forklarer det på forskjellige måter.

I denne oppgaven har vi benyttet oss av Kvello (2015) og Tholin (2013) i teorikapittelet når begrepet omsorgssvikt ble definert. Der Kvello (2015, s. 318) fremhever at omsorgssvikt

handler om når foreldre ikke klarer å gi tilstrekkelig omsorg til barnet, mener Tholin (2013, s. 27) det ikke finnes fasit på vellykket omsorgspraksis. Dette på grunn av individuelle forskjeller og ulikheter. Vi kan se at Kvello (2015) og Tholin (2013) også forklarer begrepet omsorgssvikt på litt forskjellige måter. Som vi ser i besvarelsene fra informantene får begge fram begrepets kompleksitet med hjelp av sine egne ord. Dette kan tyde på at vi har et behov for et felles språk når en diskuterer omsorgssvikt, både i forskningslitteraturen og innenfor barnehagesektoren. Enkelte definisjoner og ulike former for omsorgssvikt flyter inn i hverandre.

Både i denne oppgaven og i intervjuene med informantene, snakker barnehagelærere om en innledende magefølelse når de står overfor mulige situasjoner av omsorgssvikt (Killén, 2017, s. 15). I intervju med informant A forteller hen;

«Mange barn vil ikke hjem, det betyr ikke at det er omsorgssvikt, men jeg tror det blir noe med magefølelsen.»

Begge informantene påpekte at en utfordring er å tvile på seg selv og bevisstheten om å ikke klare å fange opp omsorgssviktsituasjoner før det er for sent. En kan være redd for å ta feil når det gjelder å rapportere inn til barnevernet. Ifølge NICE (2009), er det avgjørende at barnehagelærere tar signaler på alvor og trosser hindere som kan hindre arbeidet med omsorgssvikt. Personlig utvikling er viktig og alltid jobbe med for å tørre å handle. Begge informantene uttalte at den største grunnen til at folk ikke melder inn, er relasjonen med foreldrene eller samtalen de må ha i etterkant.

«Dette er det som går igjen hvis du snakker med personalet, har samarbeid og drøfter om grunnen til at de ikke melder, eller er redd når det gjelder å melde», forteller informant B.

Dette forstår vi som at barnehagelærere kvier seg, eller dropper å melde inn til barnevernet ved mistanke om omsorgssvikt, grunnet redsel for å ta feil eller at samarbeidet med foreldrene blir svekket. Videre mener vi dette er noe som må jobbes med for at flere skal tørre å melde inn ved mistanke om omsorgssvikt. Eksempelvis gjennom Stine Sofies Stiftelse, som begge informantene poengterte var med på å forebygge. Det stilles krav til at barnehagelærere må ha gode kommunikasjonsferdigheter og være i stand til å håndtere vanskelige samtaler med foreldre på en sensitiv og respektfull måte.

Informant A beskrev begrepet omsorgssvikt om at foreldre ikke klarer å ta vare på barnet, at de kommer skitne, ustelte, ikke har klær og er overvektig også videre stemmer med retningslinjene fra NICE (2009). Dette kan ha skjedd på grunn av mangel på tilsyn fra foreldre, da er det snakk om vanskjøtsel og manglende evne til å ta vare på barnet. Videre sier NICE (2017) at det vil være viktig å vurdere både den nåværende og tidligere situasjonen til barnet dersom det skulle være tegn til omsorgssvikt. Dette oppfatter vi også som viktig for større mulighet til å se mulig omsorgssvikt. En må klare å se endringer hos barnet, da dette kan være mulige tegn.

5.2 Tilknytning mellom barn og personalet

Begge informantene understreker betydningen av en god relasjon mellom personalet og barna for å skape en trygg tilknytning. Dette er essensielt for å kunne oppdage og håndtere omsorgssvikt. Informant B nevner at de jobber sammen med barna enten gjennom samlinger eller samtaler om tema. Hen nevner at de bruker digitale verktøy sammen med barna der de ser på ulike materialer om omsorgssvikt. Dette forteller informant B er en måte å skape tilknytning mellom personalet og barna. Informant A som jobber på småbarnsavdeling, forklarer at de ikke bruker digitale verktøy i arbeid med omsorgssvikt på grunn av lavt språknivå blant barna. I stede fokuserer de på å skape gode relasjoner og tilknytning. Videre forteller informant A at de bruker stallebordet for å se etter merker på kroppen. Både informant A og B påpeker at det er grunnleggende å arbeide med relasjoner med barna. Dette støttes av litteraturen der Killén (2017, s. 130) som fremhever at den viktigste kompetansen en barnehagelærer kan ha er relasjonskompetanse.

Begge informantene trekker fram viktigheten ved å kjenne barna for å oppdage endringer i atferden dersom de skal oppdage omsorgssvikt. Videre understreker de en viktig forutsetning for å oppnå gode relasjoner med barna, er å ha et lavt antall barn per ansatt. Dette muliggjør en mer individuell tilnærming til hvert enkelt barn. Forskning nevner også dette som betydningsfullt for en god barnehagekvalitet (Killén, 2017, s. 19). Tholin (2013, s. 108) fremhever i teoridelen at barn også har en rolle i relasjonen, men hovedansvaret ligger hos barnehagepersonalet. Informantene bekrefter dette, og uttaler at det er deres ansvar å initiere til relasjonsarbeidet med barna er for å legge til rette for at barna kan bidra til å skape gode relasjoner. Vi ser også dette som essensielt da det er barnehagepersonalet som har kompetansen for å etablere og opprettholde gode relasjoner med barna.

Informant A og B snakker videre om viktigheten med nærheten og distansen til barnet. Henriksen og Vetlesen i Tholin (2017, s. 64), hevder disse faktorene er viktige fordi nærhet gjør det mulig å forstå barnets situasjon, mens distanse er nødvendig for å kunne ta gode og faglige vurderinger. Som eksempelvis opplysningsplikten (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 11), samt kunne kontakte foreldre om det skal være noen bekymringer som ikke trengs å melde inn til barnevernet (Tholin, 2013, s. 64). Informant A nevner det å være en «trygg havn», er viktig fordi det er essensielt at barn skal stole på voksne og føle seg trygge. Vi tolker informantenes uttalelser som at ved å oppdage mulig omsorgssvikt, er tilknytning mellom barnet og personalet helt grunnleggende.

5.3 Arbeid med forebygging

I intervjuet med informant A presenterer vedkommende strategier for å forebygge omsorgssvikt, og påpeker samtidig vanskelighetene ved å forhindre hvis omsorgssvikten skjer i hjemmet. Videre understreker informanten at barna kan tørre å åpne seg og fortelle, ved at ansatte lager rom for det. Det å ha gode foreldresamtaler hvis en er i tvil, kan også være forebyggende, eller å gi barna mest mulig kjærlighet og trygghet. Informant B forteller at de arbeider med forebygging av omsorgssvikt ved å jobbe med temaer sammen med barna. Gjennom dette får de erfaring med hvordan en skal ha det, og hvordan vi er mot hverandre.

Videre var samtaler med foreldre om hvordan barnet har det hjemme, og om det er noe barnehagen trenger å vite, viktig. Dette for å kunne støtte opp under barnet på best mulig måte. Informant B forteller også det kan være med på å forebygge. Informantene sier slike samtaler vil gjøre det enklere for ansatte å kontakte barnevernet om det skulle oppstå situasjoner. Killén (2017, 111-112) skriver at vi engster oss for å ta våre bekymringer opp med foreldre, og at hver gang alvorlig omsorgssvikt kommer for dagen viser det seg at flere profesjonelle har vært klar over situasjonen i lengre tid. Dette kan ha skjedd over år også. Noe informant A mener;

«Jo mer kunnskap om omsorgssvikt personalet har, desto tryggere vil de være i møte med foreldrene med å ta opp bekymringer.»

Både informant A og B nevner de har vært på flere kurs som omhandler omsorgssvikt, men det bare er noen av de ansatte som får være med. Det er viktig at de som har vært på kurs informerer det de har lært videre til resten av personalet. Dette mener informant B er en del av

forebyggingen. Tholin (2013, s. 160) støtter dette ved å påpeke viktigheten av å arbeide med og videreutvikle sin egen kompetanse i å identifisere og forebygge omsorgssvikt. For eksempel gjennom kurs og faglig oppdatering. Dette kan bidra til at barnehagelærerne blir bedre rustet til å identifisere tegn på omsorgssvikt, og til å håndtere situasjoner på en god måte (Tholin, 2013, s. 160). Videreutvikle egen kompetanse sier informant A en kan gjøre gjennom å dele kunnskapen med hverandre.

Videre forteller informant B at de mottok en plansje av Stine Sofies Stiftelse som de har tatt med i samlingsstund sammen med barna. I intervju med informant A kom det fram at de ikke hadde samlingsstunder hvor de arbeidet med omsorgssvikt, men bruker andre arbeidsmetoder. Begge informantene har deltatt på kurs med Stine Sofies Stiftelse, som de begge har tatt med tilbake til barnehagen og videreformidlet til personalet. Personalet har hatt utbytte av dette, og de pedagogiske lederne fikk positive tilbakemeldinger fra personalet. Begge informantene var fornøyd med kurset og det er noe de ønsket å fortsette med. Barnehagepakken inneholder et opplæringsprogram som omhandler avdekking av vold og overgrep, og dette programmet ble presentert på kurset. En Fagrådgiver i Stine Sofies Stiftelse kunne bekrefte i 2020 at denne barnehagepakken var til god hjelp. De første resultatene fra de første 280 barnehagene var positive (Stine Sofies Stiftelse, 2022). Ansatte viste til bedre kunnskap rundt tematikken og klarte enklere å drøfte rundt bekymringer hos barn. Folkehelseinstituttet er med i samarbeid med Stine Sofies Stiftelse for å sikre at undersøkelsene av kunnskapen til ansatte blir videreutviklet. Vi oppfatter dette som at kunnskapen til barnehageansatte blir forbedret etter kursene deres, da det også i 2022 var over 900 barnehager som hadde gjennomført opplæringen i denne barnehagepakken (Stine Sofies Stiftelse, 2022). Derfor tolker vi dette som at barnehagepakken fra Stine Sofies Stiftelse hjelper barnehagelærere for å få bedre kunnskap rundt omsorgssvikt.

Begge informantene understreker at erfaringene deres er en nødvendig forutsetning og hjelper dem med forebyggingen av omsorgssvikt. Både informant A og B nevner at barnehagen deres har et bevisst forhold til at barna kan være utsatt for omsorgssvikt. Dette er også ofte tema på personalmøter og andre gruppemøter. Tholin (2013, s. 164) mener arbeidet med utvikling eller styrke av personalets kompetanse relatert til omsorg, ikke skiller seg fra annen utviklings- og endringsarbeid i barnehagen. Dette står i tråd med det informantene understreker over. Informant B nevner også;

«Jeg tenker omsorgssvikt er noe du må jobbe med hele veien og må oppdatere deg på hele veien.»

5.4 Relasjonen med foreldre

Informant B starter samtalen om foreldresamarbeid med å fortelle om forhold til godt og dårlig samarbeid, og at det går på relasjonen du har med foreldrene. Tholin (2013, s. 87) mener vi kan konkludere med at gjensidighet og kommunikasjon er særlige premisser for forholdet mellom dem som inngår i omsorgsrelasjoner. Informant B påpeker at dårlig samarbeid med en forelder er bekymring i seg selv. Videre sier informant B;

«Om du har foreldre som ikke følger opp barnet sitt, eller du gir tilbakemeldinger om at barnet er veldig skittent når en kommer i barnehagen, følger de ikke opp i forhold til klær og beskjed. Da hadde jeg innkalt foreldrene til en samtale og sagt at vi trenger dere til å bli bedre på sånn og sånn. Hvis dette ikke blir tatt på alvor, er dette en bekymring som jeg må sende videre til barnevernet.»

Informant A påpeker viktigheten med god relasjon med foreldre, og sa;

«Hvis de føler at de har en god relasjon til oss, føler de virkelig at vi vil de godt.»

Dette samsvarer med Drugli & Onsjøen (2020, s. 32), hvor de forklarer det er barnehagelæreren som selv har ansvaret for å lede samspillet, samt vite at barnehagelærerens relasjonskompetanse har påvirkning på hvordan samtalen forløper. Videre tar Vik-Vestly (2021, s. 41) opp tillit som grunnvilkår for god kommunikasjon, og tillit er viktig i forhandlinger for å skape et godt handlingsmiljø.

I intervjuet med informant A forteller hen om en hendelse der foreldrene kom til barnehagen og fortalte at de hadde det vanskelig. Videre forteller informant A at foreldrepåret trengte hjelp og veiledning, derfor kontaktet de barnehagen for å få informasjon om hvor de kunne få hjelp.

I teoridelen blir det fremhevet at det er av betydning for foreldre, barn og barnehagepersonalet å etablere et tverrfaglig samarbeid. Dette inkluderer samarbeid med ulike instanser som helsestasjonen, barnevernet, barnehus, PPT, familiehus, barne-, og ungdoms- og voksenpsykiatriske klinikker, rusbehandlingsinstitusjoner og krisesentre (Killèn, 2017, s. 22).

Killèn (2017, s. 22) skriver at det bør etableres en norm i samarbeid med foreldrene allerede fra første dag. Denne normen handler om å dele våre gleder og eventuelle bekymringer, og de utfordringene barnet står overfor i hjemmet og i barnehagen. Dette var noe begge informantene påpekte under intervjuet, og som vi kan se oss enige i fordi det vil skape et bedre foreldresamarbeid. Begge tok også opp viktigheten av at foreldrene forteller barnehagen om eventuelle utfordringer barnet skulle være utsatt for, som kan påvirke atferden til barnet. Dette kan for eksempel være skilsmisse eller dødsfall i familien. Killén (2017, s. 22) påpeker at om barnet opplever en alvorlig krise i hjemmet, bør dette formidles til barnehagen. Glaser (2021, s. 69) uttrykker at dersom foreldre eksempelvis sliter med store konflikter, vil barna merkes av dette på en negativ måte. Her er det viktig at barnehagen får vite om situasjonen og deretter forholder seg til foreldre og barna. Informantene nevner dette gjennom å ha god relasjon og godt samarbeid med foreldrene for barnets beste. Barnets beste er det viktigste. Det å bygge tillit og etablere mange kontaktpunkter mellom partene er spesielt viktig den dagen de vanskelige samtalene må tas (Glaser, 2021, s. 77). Ut ifra det informantene sier, tolker vi det som viktig å ha kunnskap om hvilke instanser barnehagen samarbeider med for å videreinformere hvor foreldre skal henvise seg.

I 2009 ble det vedtatt, og trådte i kraft i 2010, et krav i helsepersonelloven og spesialisthelsetjenesteloven. Der har det blitt lagt til rette for å hjelpe barn til foreldre som er i behandling for rusproblemer og alvorlige psykiatriske og somatiske lidelser. Dette har lagt et godt grunnlag for at barn kan få hjelp tidlig av mulig omsorgssvikt, og for det tverrfaglige samarbeidet som nødvendig (Killèn, 2017, s. 22). Informantenes uttalelser antyder at det er barnehagelærerens ansvar å skape en god relasjon til foreldrene, slik at de føler seg trygge til å fortelle hvis det skulle oppstå hendelser i hjemmet som kan påvirke barnet.

5.5 Oppsummering

Begge informantene gir uttrykk for en økende etterspørsel etter mer kunnskap om omsorgssvikt, både når det gjelder hva de skal se etter av tegn og signaler. Spesielt i de diffuse tilfellene og hvordan en arbeider med dette, samt hvordan en skal gå frem når en får en innledende magesfølelse. Informantene gir uttrykk for at de allerede besitter en viss kunnskap om dette emnet, men at de ønsker å utvide sin forståelse for temaet. Dette samsvarer med det Tholin (2013, s. 160) sier om å kontinuerlig videreutvikle sin egen kompetanse, og

bidra til å bli bedre rustet til å identifisere tegn og håndtere situasjoner på en god måte.

Informant B sier;

«Jeg tror aldri noen vil føle at de har nok kunnskap om omsorgssvikt, og dette tror jeg man må jobbe med hele veien.»

Videre forteller informanten at hen føler kunnskapen om omsorgssvikt er god, men kan alltid få mer.

Empirien viser at når det kommer til begrepet omsorgssvikt, har vi behov for et felles språk, både i litteraturen og i barnehagene. Det å ha god relasjon mellom personalet og barna er noe begge informantene mener er viktig for å oppdage og forebygge omsorgssvikt.

I forhold til å arbeide med forebygging påpeker begge informantene betydningen av kontinuerlig kompetanseutvikling gjennom deltakelse på kurs, holde seg oppdatert på temaet, og deretter formidle kunnskapen en har tilegnet seg videre til resten av personalet. Godt foreldresamarbeid mener begge informantene også er viktig. Det å ha god relasjon med foreldrene mener informant A skaper tillit mellom personalet og foresatte til å fortelle hvis det skulle oppstå problemer. Tidligere forskning bekrefter at godt samarbeid mellom barnehagen og personalet, fremmer barns trivsel og læring. Involvering av foreldre fremmer barns generelle utvikling (Glaser, 2021, pp. 19-20). Våre funn er basert på undersøkelser av private barnehager som har deltatt på kurs om omsorgssvikt og Stine Sofies stiftelse. Vi har derfor ikke tatt kommunale barnehagers kompetanse i betraktning, og de som ikke har fått tilbud om kurs rundt dette temaet. Dette tas i betraktning ved tolkning av våre funn.

6.0 Konklusjon

I denne undersøkelsen har vi gjennom kvalitative forskningsintervju med to barnehagelærere fått innsikt i hvordan de arbeider med omsorgssvikt. Vi har fått en forståelse av kunnskapen informantene har, og hvilke arbeidsmåter de bruker når det kommer til å forebygge og oppdage omsorgssvikt. Videre oppdager vi at begge pedagogene har god kunnskap om omsorgssvikt og følte seg trygge i sitt arbeid. Allikevel peker informantene på at de aldri kan få nok kunnskap om temaet. Pedagogene føler seg heller ikke utlært i temaet omsorgssvikt fordi både samfunnet og forskning er i stadig utvikling. Det å holde seg oppdatert på ny forskning faglig og personlig utvikling, har vi sett i denne studien er nødvendig når det kommer til arbeidet med omsorgssvikt.

I arbeidet med å forebygge og oppdage omsorgssvikt, kan det være begrensninger både innenfor og utenfor barnehagen som kan skape usikkerhet rundt personalets egen kompetanse og kunnskap. Informantene fremhever i denne studien at de ikke føler seg tilstrekkelig utrustet til å håndtere omsorgssvikt. De fremhever også at de ikke har fått tilstrekkelig opplæring i hvordan håndtere omsorgssvikt i løpet av sin utdanning. Videre påpeker informantene at det er andre faktorer som også påvirker barnehagens prioriteringer, som utviklingsarbeid, profesjonsutøvelse og samfunnet rundt. Dette kan ses i tråd med det vi skrev i teoridelen hvor Tholin (2013, s. 170) formidler om det å utvikle eller styrke personalets omsorgskompetanse ikke skiller seg fra andre utviklings- og endringsarbeid. Her forteller informantene at disse ytre faktorene er med på å begrense kunnskapen, og ikke bare manglende kunnskap i seg selv.

Selv om arbeidsmetodene blant informantene er varierte, er det helt klart at de opererer innenfor en teoretisk forståelse som anvendes i praksis. Gjennom presentasjonen av empiriske funn og analysen blir denne felles forankringen reflektert, og avdekker de ulike tilnærmingene informantene bruker i situasjoner av omsorgssvikt. Eksempelvis gjennom ulike måter å jobbe med omsorgssvikt sammen med barna. Begge informantene fremhever viktigheten av godt foreldresamarbeid i arbeidet med omsorgssvikt. Dette støttes av tidligere forskning, hvor Killèn (2017, s. 22) presiserer at det bør etableres en norm i samarbeid med foreldrene fra dag én. Her deles både gleder, eventuelle bekymringer og de utfordringene barnet står overfor med barnehagen.

Det er verdt å fremheve at våre funn er basert på intervjuer med ansatte i to forskjellige private barnehager, og derfor er det nødvendig å ta høyde for at arbeidspraksis kan variere mellom ulike typer barnehager, inkludert kommunale barnehager. For å få en dypere forståelse av barnehagelæreres tilnærming til omsorgssvikt, kan videre forskning være hensiktsmessig. En mer omfattende forståelse av dette emnet kan føre til bedre tilrettelegging for forebygging og identifisering av omsorgssvikt i barnehagesammenheng.

7.0 Bibliografi

- Bendixen, E. (2023). *Ny voldserstatningslov: Et svik mot voldsutsatte barn og unge*. Stine Sofie Stiftelsen. <https://www.stinesofiesstiftelse.no/aktuelt/et-svik-mot-voldsutsatte-barn-og-unge>
- Bergland, M. D., & Jæger, H. (2014). *Barnehageoppgaven i barnehagelærerutdanningen* (2. utg). Cappelen Damm Akademisk.
- Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving*. Gyldendal Akademisk.
- Drugli, M. B., & Onsøien, R. (2020). *Vanskelige foreldresamtaler-gode dialoger*. Cappelen Damm Akademisk.
- Eide, B., & Mouridsen, O.-M. (2022). *Unik forskning om håndtering av vold mot barnehagebarn*. Stine Sofie Stiftelsen. <https://www.stinesofiesstiftelse.no/aktuelt/unik-forskning-om-h%C3%A5ndtering-av-vold-mot-barnehagebarn>
- Excellence, N. I. f. H. a. C. (2009). *Child maltreatment: when to suspect maltreatment in under 18s* (CG89). <https://www.nice.org.uk/guidance/cg89/chapter/Introduction>
- Excellence, N. I. f. H. a. C. (2017). *Child abuse and neglect* (NG76). <https://www.nice.org.uk/guidance/ng76/>
- Glaser, V. (2021). *Foreldresamarbeid: Barnehagen i et mangfoldig samfunn* (2. utg). Undersvetsforlaget.
- Killèn, K. (2017). *Forebyggende arbeid i barnehagen: samspill og tilknytning* (2. utg). Kommuneforlaget.
- Komiteene, D. n. f. (2021). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora*. <https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/hum-sam/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-og-humaniora/>
- Kripos. (2019). *Alvorlig vold mot små barn* <https://www.politiet.no/globalassets/04-aktuelt-tall-og-fakta/vold-mot-barn/alvorlig-vold-mot-barn.pdf>
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplanen for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan-for-barnehagen/>
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsinterju* (2. utg). Gyldendal.
- Kvello, Ø. (2015). *Barn i risiko*. Gyldendal.

- Barnehageloven, (2005). <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>
- Løvlie, L. (1990). *Omsorgsperspektiver*. Fagbokforlaget.
- Martinsen, E. K. Ø. (2021). *Bekymring for barn* [Masteroppgave, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet]. <https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/bitstream/handle/11250/2987760/no.ntnu:inspera:92483746:23690276.pdf?sequence=1>
- Nordanger, D. Ø., & Braarud, H. C. (2018). *Utviklingstraumer*. Fagbokforlaget.
- Sentralbyrå, S. (2021). Nye tilfeller av barn med barnevernstiltak i løpet av året, etter alder og grunn til å setje i verk tiltak 2013 - 2021. <https://www.ssb.no/statbank/table/10663>
- Skau, G. M. (2017). *Gode fagfolk vokser: Personlig kompetanse i arbeid med mennesker* (5. utg). Cappelen Damm Akademisk.
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse: En gjennomføring i kvalitative metoder* (Vol. 5). Fagbokforlaget.
- Tholin, K. R. (2013). *Omsorg i barnehagen*. Fagbokforlaget.
- Tjora, A. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (3. utg). Gyldendal Akademisk.
- Vik-Vestby, S. (2021). *Kommunikasjon og forhandlingsforståelse*. Cappelen Damm Akademisk.
- Aagerup, L. (2015). *Pædagogens undersøgelsesmetoder* (2. utg). Hans Reitzels Forlag.

Vedlegg 1 - Intervjuguide

Intervjuguide

I vår bacheloroppgave ønsker vi å forske på hvordan barnehagelærere arbeider med omsorgssvikt. Vi vil finne ut av hvordan de arbeider med forebygging av omsorgssvikt både med personalet og barnegruppen, og om de føler de har nok kunnskap om temaet.

Tema:

Omsorgssvikt

Spørsmål:

Hvor lenge har du jobbet i barnehage?

Jobber du med eldste eller yngste i barnehagen?

Trives du i arbeidet?

Hva liker du best med å arbeide i barnehage?

Tema: Begrepet omsorgssvikt

Hva legger du i begrepet “Omsorgssvikt”?

Tema: Arbeid i barnehagen

Hvordan jobber dere med tema i personalet?

Hvordan jobber dere med tema med barna?

Eksempler på arbeidsmåter?

Hva gjør dere for å forebygge omsorgssvikt?

Har du opplevd å være i en situasjon med omsorgssvikt?

Hvilken kunnskap har du innenfor omsorgssvikt, og føler du at du har nok kunnskap?

Har dere en handlingsplan for oversikt om omsorgssvikt?

Vedlegg 2 - Vurdering av NSD

Referansenummer

.....

Vurderingstype

Standard

Dato

12.03.2023

Prosjektittel

Bacheloroppgave

Behandlingsansvarlig institusjon

Høgskulen på Vestlandet / Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett / Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag

Prosjektansvarlig

Birgitte Ivarhus Sollesnes

Student

.....

Prosjektperiode

01.01.2023 - 31.07.2023

Kategorier personopplysninger

- Alminnelige

Lovlig grunnlag

- Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 31.07.2023.

Kommentar

OM VURDERINGEN: Sikt har en avtale med institusjonen du forsker eller studerer ved. Denne avtalen innebærer at vi skal gi deg råd slik at behandlingen av personopplysninger i

prosjektet ditt er lovlig etter personvernregelverket. TAUSHETSPLIKT Forskningsdeltagerne har yrkesmessig taushetsplikt, og kan ikke dele taushetsbelagte opplysninger med forskningsprosjektet. Vi oppfordrer til å minne om dette før intervjuet, og være oppmerksom ved bruk av eksempler og bakgrunnsopplysninger som tid, sted, kjønn og alder. FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER Vi har vurdert at du har lovlig grunnlag til å behandle personopplysningene, men det er fortsatt institusjonen du er ansatt/student ved som avgjør hvordan du må lagre og sikre data i ditt prosjekt. Ved f.eks. skylagring, nettspørreskjema, videosamtale el. er det viktig å bruke leverandører/databehandlere som din institusjon har avtale med Personverntjenester legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32). MELD VESENTLIGE ENDRINGER Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til oss ved å oppdatere meldeskjemaet. Se våre nettsider om hvilke endringer du må melde: <https://sikt.no/melde-endringer-i-meldeskjema> OPPFØLGING AV PROSJEKTET Vi vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet. Lykke til med prosjektet!

Vedlegg 3 - Informasjonsskriv og samtykkeerklæring

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Hvordan arbeider barnehagelæreren med omsorgssvikt» , og har fått anledning til å stille spørsmål.

Jeg samtykker til:

å delta i intervju

at opplysninger om når jeg ble ferdig

utdannet, størrelsen på barnehagen og organiseringen av barnehagen jeg jobber

i kan knyttes til mine svar

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er

avsluttet.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Informasjonsskriv

Hei!

Jeg og min medstudent skriver bacheloroppgave og ønsker å intervju en pedagogisk leder. Dette hadde vært til stor hjelp til vår oppgave! Setter pris på tilbakemelding om interesse ved deltakelse, om ikke må vi kontakte en annen barnehage for intervju.

I vår bacheloroppgave ønsker vi å forske på hvordan barnehagelærere arbeider med omsorgssvikt. Vi vil finne ut av hvordan de arbeider med forebygging av omsorgssvikt både med personalet og barnegruppen, og om de føler de har nok kunnskap om temaet.

Under er spørsmålene vi ønsker å finne svar på:

1. Hva legger du i begrepet “Omsorgssvikt”?
2. Hvordan jobber dere med tema i personalet?
3. Hvordan jobber dere med tema med barna?
4. Eksempler på arbeidsmåter?
5. Hva gjør dere for å forebygge omsorgssvikt?
6. Hvilken kunnskap har du innenfor omsorgssvikt, og føler du at du har nok kunnskap

Mvh